

A járeki tábor magyar áldozatai: 188-an nyugszanak a jelöletlen hantok alatt

A járeki partizán haláltábor magyar áldozatainak első listáit Mészáros Sándor történésznek köszönhetjük. Ő - többször taglalt okok folytán - még nem láthatta a járeki táborban vezetett halotti anyakönyv teljes korpuszát, ezért az általa közzétett névsor (lásd Holttá nyilvánítva, Budapest, 1995., 117-120.) ugyanúgy pótlásra szorul, mint ahogyan ezt korábban megtettem a magyar gyermekvértanúk esetében is. A hiányok azonban csak részben vezethetők vissza arra, hogy Mészáros elől – mint ahogyan később Živković professzor elől is – helyi illetékesek gondosan elzárva tartották az anyakönyvet, illetve annak egyik kötetét. Mészáros tanár úr sajnos vétett egy módszertani hibát is. Abból a hipotézisből indult ki ugyanis, hogy magyar áldozatokat csak a csurogi, a zsablyai és a mozsori internáltak között lehet és kell keresni, holott, mint – ma már biztosan tudjuk – magyar származású személyek más településekről is táborba kerülhettek, különösen ha egyik szülőjük vagy házastársuk német volt, de olykor szemmel láthatóan más – egyelőre általam még nem ismert -- okok folytán is. Az anyakönyvi adatok újbóli átvizsgálása során azután több olyan, banálisnak mondható hibára is rábukkantam, amely minden bizonnyal Mészáros Sándor autográf kéziratának átgepelése során keletkezhetett (nevek, pl. Hollósi helyett Halasi, Nagybali helyett Madboli, Borza helyett Bartha és dátumok, helynevek elírása), illetve abból, hogy a kutató történész több esetben a halálozás időpontja helyett a bejegyzését tüntette fel, vagy a foglalkozásra vonatkozó beírást nem tudta pontosan kibetűzni („mlinar” azaz molnár helyett „limar”, vagyis bádogos, „mesar” vagyis mészáros helyett „ratar” azaz földműves). Ami azonban sokkal meglepőbb: Mészáros Sándor listáján találtam néhány olyan nevet is, amelynek eddig többszöri ellenőrzés után sem bukkantam a nyomára a halotti anyakönyvben! Megtörténhet, hogy Mészáros beillesztett olyan adatokat is, amelyekhez más forrásokból, pl. holttá nyilvánítási bírósági végzésekből stb., vagy hallomásból szerezhetett? Nem tudom, mindenesetre ezeket a lehetőségeket sem szabad kizárni. Én az ilyen, s csupán az ő listáján szereplő áldozatok nevét és adatait a felsorolásomban [] szögletes zárójelbe teszem. Más javítások esetében a könnyebb összevetés végett szögletes zárójelbe teszem a Mészáros-féle, tehát a korábbi, téves adatot is. Persze az anyakönyvi adatok is tartalmazhatnak ellentmondásokat: az 1945. február 13-án elhunyt Hományi Ferencet például kétszer is bejegyezték, először az anyakönyv 105., másodszer a 108. iktatószám alá, az eltérés csupán annyi, hogy először napszámoként, másodszer kovácsként.

Az alábbiakban éves lebontásban adom meg az elhunyt személyek család-és keresznevét, férjezett hölgyek esetében legtöbbször a leánykori nevet is, az áldozat származási helyét, életkorát, az elhalálozás anyakönyvezett dátumát és a halál okát. (Ez utóbbit Mészáros Sándor csak a gyermekáldozatoknál közölte.) Az elhunyt személy foglalkozását is jelzem, kivéve a nők esetében, ugyanis valamennyiüket „domaćica”-ként, azaz háztartásbeliként tartották nyilván, lett légyen férjezett, özvegy vagy hajadon az illető. Kiemeltem azon elhunyt személyek adatait, akik Mészáros Sándor listáján bármilyen oknál fogva nem szerepelnek, hogy ezzel megkönnyítsem az összehasonlítást az érdeklődők számára, ugyanakkor segítek a keresésben azoknak, akik elhunyt hozzátartozókra vonatkozó releváns adatokat keresnek.

1945 nyarától kezdődően csökken a magyar halottak száma, aminek az az oka, hogy ekkorra a Sajkás-vidék három falvából január 23-án, 30-án és március 18-án a járeki megsemmisítő lágerba került internáltakat úgynevezett munkatáborokba irányítják át, legtöbbször Palánka környékére és Szépligetre. (Utóbbiban szóbeli adatok szerint mintegy húszan haltak meg, de erre vonatkozóan egyelőre semmilyen dokumentummal nem rendelkezünk.) Magyarok azonban, mint látjuk, még 1946-ban is élnek - pontosabban haldokolnak - a táborban. Többnyire olyan személyek, akiket családi, sőt nemegyszer vérrokonai kötelékek kötnek az internált „svábokhoz”.

1945

1. Esztergomi Mária, Ósóvé, 67, jan. 5. szívbjaj
2. Faragó sz. Sági Viktória [Viktor], Csurog, 80 [79], jan. 24. végelgyengülés
[3. Faragó János, Csurog, 80, jan. 24.]
4. Turó sz. Petri Katalin, Kölpény, 78, jan. 24. végelgyengülés
5. Varnyu sz. Buderka Erzsébet, Zsablya, 47, jan. 30. öngyilkosság

6. Braun István molnár [bádogos], Csurog, 45, febr. 1. öngyilkosság
- [7. Topoj István napszámos, Zsablya, 70 év körüli, febr. 3.]
8. Pataj János napszámos, Zsablya, 88, febr. 3. végelgyengülés
9. Hegyi János halász, Palánka, 81, febr. 5. végelgyengülés
10. Özv. Szekeres sz. Kis Júlia, Csurog, 80, febr. 7. szélütés
11. Maráci Márton [Maróci Antal] földműves 89 [78] febr. 7. [10.] végelgyengülés
12. Özv. Palásti [Palatin] sz. Balázs Katalin, Zsablya, 86, febr. 8. [10] végelgyengülés
13. Beck sz. Kun Rozália, Palánka, 69, febr. 8. vérmérgezés
14. Nacsza Mária, Zsablya, 48, febr.10. tüdővész
15. Özv. Rasztik [Rasztig] sz. Csorba Julianna, Zsablya [Csurog], 82, febr. 12. végelgyen.
16. Özv. Kovács sz. Szerda Mária, Zsablya, 83, febr. 12. végelgyengülés
17. Hományi [Homonyi] Ferenc kovács [napszámos], Zsablya, 81, febr.13. végelgyengülés
18. Özv. Sauer sz. Hangovszki Katalin, Szenttamás, 81, febr. 13. végelgyengülés
19. Mengyán Verona Csurog, 37, febr. 14. szívbaj
20. Jánosi István, Temerin, 90, febr. 14. végelgyengülés
21. Demény [Dane] sz. Molnár Margit Zsablya, 69, febr. 15. vérmérgezés
22. Gál sz. Hora Mária [Margit], Csurog, 74, febr. 17. tüdőgyulladás
23. Pálinkás Gábor földműves, Csurog, 79, febr. 17. végelgyengülés
24. Samu [Soma] sz. Gulyás Ilona, Csurog, 50, febr. 20. szélütés
25. Hollósi [Halasi] József földműves, Zsablya, 55, febr. 20. asztma
26. Özv. Bahman sz. Szabó Angéla, Csurog, 65 , febr. 20. asztma
27. Özv. Sípos sz. Pálfi Klára, Csurog [Zsablya] , 82, febr. 22. végelgyengülés
28. Korhec Mária, Zsablya, 41, febr. 24. szívbaj
29. Tóth Mihály földműves, Zsablya, 96, febr. 24. végelgyengülés
30. Horváth sz. Szabó Viktória, Csurog, 72 [71] febr. 25. szívbaj
31. Nagyballi [Madboli] István, földműves, Csurog, 76, febr. 26. bélhurut
32. Apró sz. Fodor Terézia, Csurog 79, febr. 27. végelgyengülés
33. Gulyás sz. Molnár Erzsébet, Csurog, 84 [76] febr. 27. végelgyengülés
34. Berec Ferenc földműves, Csurog, 73, febr. 28. végelgyengülés
35. Tóth sz. Huszág Krisztina, Csurog, 70, márc. 2. [1] bélhurut
36. Csizmár sz. Szrenkó Mária, Zsablya, 40, márc. 2. kimerültség
37. Prágai [Pragai] Antal földműves, Csurog, 63, márc. 2. asztma
38. Özv. Lénárd [Lénárt] sz. Matuska Katalin, Zsablya, 82, márc. 3. végelgyengülés
39. Tóth Sára József napszámos, Zsablya, 80, márc. 6. végelgyengülés
40. Monostori János napszámos, Csurog, 53, márc. 6. mellhártyagyull.
41. Csizmadia Károly földműves, Zsablya, 71, márc. 7. asztma
42. Özv. Hatala sz. Oláh Mária, Csurog, 67, márc. 9. bélhurut
43. Holló sz. Cseh Borbála, Zsablya, 24, márc. 16. szívbaj
44. Bocsák Rudolf mészáros [földműves], Csurog, 97, márc. 16. végelgyengülés
45. Kovács [Kovai] István napszámos [földműves], Csurog, 59, márc. 24. szívbaj
46. Bende sz. Domonkos Vilma, Csurog, 47, márc. 24. tüdővész
47. Újfalvi Lajos földműves, Csurog, 77, márc. 25. bélhurut
48. Borza [Bartha] Mária, Csurog, 34, márc. 25. szívbaj
49. Kelemen Pál földműves Zsablya, 88, márc. 26. végelgyengülés
50. Seregi vagy Sőregi Julianna, Csurog, 67, márc. 27. szívbaj
51. Horvát Péter napszámos földműves, Csurog, 82, márc. 29. végelgyengülés
52. Tomik sz. Iván Rozália, Csurog, 82, ápr. 6. szélütés
53. Komáromi Lázár földműves, Csurog, 69, ápr. 10. légsőhurut
54. Özv. Pálfi Erzsébet, Csurog, 71, ápr. 11. végelgyengülés
55. Horvát József (anyja: Molnár Erzsébet) földműves, Csurog, 56, ápr. 13. asztma
56. Özv. Bukta sz. Horvát Anna, Csurog, 71, ápr. 14., szívbaj
57. Tóth Pál napszámos, Csurog, 70, ápr. 14. [17.] asztma
58. Özv. Gulyás sz. Szekeres Julis, Csurog, 82, ápr. 15. [17.] végelgyengülés
59. Prágai [Paragai] Sándor, földműves, Csurog, 59, ápr. 17. szívbaj
60. Özv. Simon Rozina [Rozália], Zsablya, 80, ápr. 17. végelgyengülés
61. Csonka István földműves, Csurog, 72, ápr. 25. [23.] tüdőgyullad.
62. Bujdosó Mihály földműves, Zsablya, 31, ápr. 27. [24.] tüdővész
63. Pálfi Imre napszámos, Csurog, 87, ápr. 30. végelgyengülés

64. Özv. Sípos sz. Orosz Rozália, Péterréve, 65, ápr. 30. asztma
65. Tóth Viktória, Mozsor, 67, máj. 4. szívbaj
- 66 Cegin [Csegu] sz. Gajak Julis [Julianna], Csurog [Mozsor], 33, máj. 6. bélcsavarodás
67. Bohács János földműves, Ókér, 66, máj. 9. végelgyengülés
- [68. Lóci Katalin, Mozsor, 61, máj. 10.]
69. Reger [Régei] Mihály kovács, Zsablya, 74, máj. 10. bélhurut
70. Zetkó Pál napszámos, Zsablya, 64, máj. 11. szívbaj
71. Nagy Antal földműves Zsablya 81, máj. 12. végelgyengülés
72. Majoros Ilona, Zsablya, 33, máj. 15. tüdővész
73. Povázsán sz. Kurcinák Erzsébet, Temerin, 33, máj. 16. tüdővész
74. Buru József földműves, Csurog, 63, máj. 19. [15.] kimerültség
75. Özv. Dezső Rozália, Mozsor, 79, máj. 20. végelgyengülés
76. Özv. Takács Mária, Zsablya, 77, máj. 20. végelgyengülés
77. Gulyás Péter földműves, Csurog, 26, máj. 20. tüdővész
78. Varga Mihály napszámos, Csurog, 77, máj. 21. rák
79. Szerdahelyi János földműves, Zsablya, 47, máj. 24.. asztma
80. Novoszel Szilveszter cipész, Csurog, 65 [75] máj. 26. [20.] szélütés
81. Zórád József napszámos, Mozsor, 82, máj. 26. végelgyengülés
82. Özv. Dóci Mihály napszámos, Újfutak, 82, máj. 27. végelgyengülés
83. Kókai Rozália, Csurog, 84, máj. 28. végelgyengülés
84. Tóth József napszámos, Csurog, 75 [84] . máj. 28. [27.] végelgyengülés
85. Özv. Makra Rozália, Zsablya, 70, máj. 28. rák
86. Özv. Németh Terézia, Zsablya, 75, máj. 29. szívbaj
87. Horvát József (anyja Kovács Teréz) napszámos, Csurog, 61, máj. 29. tüdővész
88. Özv. Apró Katalin, Csurog, 53, máj. 29. [24.] tüdővész
- [89. Özv. Bajcsi Erzsébet, Zsablya, 60, máj. 31.]
90. Özv. Kis Erzsébet, Csurog, 26, jún. 3. vérmérgezés
91. Nádi Sándor ácsmester, Szenttamás, 45, jún. 3. szívbaj
92. Móric Ferenc napszámos, Dunacséb, 69, jún. 7. kimerültség
93. Lányi Alfréd ev. Lelkész, Kucora, 63, jún. 19. tüdőgyulladás
94. Orosz András Imre, Csurog, ? jún. 30. kimerültség
95. Novák Mária, Palánka, 23, júl. 1. bélhurut
96. Lóc Jakab napszámos, Óverbász, 78, júl. 3. végelgyengülés
97. Véber sz. Kántor Katalin, Palánka, 55, júl. 29. bélhurut
98. Péter sz. Hegyi Terézia, Palánka, 40, júl. 30. tüdővész
99. Árvai Gyula lakatos, Ruma, 68, aug. 2. kimerültség
100. Pintér János, Gádor, 52, aug. 4. kimerültség
101. Kovács Miklós földműves, Palánka, 64, aug. 23. bélhurut
102. Árvai sz. Martek Kata, Ruma, 66, aug. 23. bélhurut
103. Váli Veronika, Dunacséb, 80, aug. 26. végelgyengülés
104. Noszai Ferenc borbély, Erdővég, 70, okt. 12. kimerültség
105. Farkas Ádám napszámos, Temerin, 73, okt. 14. szélütés

1946

1. Krajnov sz. Kertész Anna, Zsablya, 69, jan. 10. végelgyengülés
2. Haller sz. Pataki Magdolna, Újsóvé, 58, jan. 28. vízkórság
3. Knebl sz. Nagy Ilonka, Kanak, ? márc. 2. kimerültség
4. Gion Mihály, Csurog, 62, ápr. 5. kimerültség

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a járeki haláltábor magyar áldozataira vonatkozó, Mészáros Sándor korábbi kutatásán alapuló adatainkat – hasonlóan, mint korábban a gyermekhalottak esetében – módosítanunk kell. A felnőtt korokban Járekon elhunyt, általam magyar származásúaknak vélt és mondott személyek összlétszáma tehát nem 66, hanem 109, azaz a 79 gyermekkel együtt – fontosabb adataikat már korábban nyilvánosságra hoztam – jelenlegi tudásunk szerint összesen 188-an nyugszanak a járeki hantok alatt, jelelőtenül.

Reméljük, immár nem sokáig!

Csorba Béla